UNIVERSITY OF AMSTERDAM

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Een nieuwe start voor Europa én voor Nederland?

Marácz, L.

Publication date
2019
Document Version
Final published version
Published in
Armex

Link to publication

Citation for published version (APA):
Marácz, L. (2019). Een nieuwe start voor Europa én voor Nederland? *Armex*, *103*(4), 16-17. https://onsleger.nl/wp-content/uploads/2019/10/Armex_2019_4_plain.pdf

General rights
It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations
If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: https://uba.uva.nl/en/contact, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, P.O. Box 19185, 1000 GD Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

UvA-DARE is a service provided by the library of the University of Amsterdam (https://dare.uva.nl)

Download date:17 Nov 2026

Column

Een nieuwe start voor Europa én voor Nederland?

Prof. Dr. László Marácz

De Europese verkiezingen in mei brachten een uitkomst die aan de verwachtingen voldeed. De traditionele pro-Europese middenpartijen van Europese socialisten (PES), en christendemocraten (EVP) verloren zetels en eurosceptische partijen behaalden in veel Europese landen verkiezingswinst, maar niet genoeg om de consensus van de Europese middenpartijen te bedreigen. Het leek er even op dat het 'business as usual' zou worden, maar er is toch wel wat veranderd in Europa. De Europese Raad, waarin de nationale staten via hun politieke leiders vertegenwoordigd zijn, heeft na de verkiezingen de macht naar zich toegetrokken ten koste van het Europees Parlement (EP).

Als nieuwe voorzitter van de Europese Commissie werden niet de gedoodverfde 'Spitzenkandidaten' gelanceerd, die door het Europees Parlement naar voren waren geschoven, maar kwam de Europese Raad met een eigen kandidaat. Dat bleek tot veler verrassing de Duitse politica Ursula von der Leyen (60) te zijn die in verschillende kabinetten van bondskanselier Angela Merkel ministersposten heeft vervuld. De nieuwe Commissievoorzitter, die op 1 november zal starten, heeft aangekondigd haar best te gaan doen om Europa bijeen te houden. Een van de projecten die ze daarvoor wil inzetten is die van een 'Europees leger'.

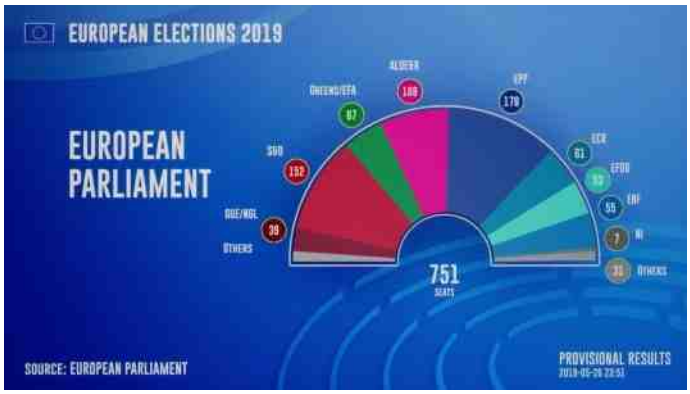

De Europese verkiezingen in mei brachten een uitkomst die aan de verwachtingen voldeed. Foto: European Parliament

Spitzenkandidaten

Het EP kreeg de bevoegdheid om uit haar eigen gelederen kandidaten voor het voorzitterschap van de Europese Commissie te nomineren. Voorwaarden waren dat deze kandidaten een meerderheid van de parlementsleden achter zich moesten krijgen en een meerderheid in de Europese Raad moesten halen. De grootste fractie, die van de EVP, had de Duitse europoliticus Manfred Weber naar voren geschoven, terwijl de kandidaat van de Europese socialisten Frans Timmermans was. Hoewel beide fracties ruim dertig zetels hadden verloren, was de christendemocratische fractie met 182 duidelijk groter dan de socialistische fractie met 154 zetels en leek Weber over de beste kansen te beschikken. Om een meerderheid van de 751 zetels te halen in het EP zou de EVP echter nogal wat compromissen moeten sluiten. De bondskanselier van Duitsland, Angela Merkel, die prominent lid is van de EVP, besloot daarop haar eigen Duitse kandidaat te laten vallen en al haar kaarten op de socialist Frans Timmermans te zetten om zo het linkse blok in het EP aan haar zijde te krijgen. Velen dachten dat met de steun van de machtigste politica van Europa de uitverkiezing van Timmermans een gelopen race zou zijn. Maar de tijden in Europa zijn veranderd.

De Spitzenkadidaten van het Europese Parlement. Foto: Wikimedia Commons

Monsterverbond Macron-Orbán

De Visegrád-landen (ook wel afgekort als V4, het samenwerkingsverband van Polen, Hongarije, Tsjechië en Slowakije) hadden al voor de Europese verkiezingen aangegeven dat ze geen van beide Spitzenkandidaten als voorzitter van de Europese Commissie zagen zitten. Zowel Weber als Timmermans hadden de V4-landen gebrek aan Europese solidariteit in kwesties als rechtsstatelijkheid en de herverdeling van illegale migratie onder de Europese lidstaten verweten. Deze opinies waren slecht gevallen in de V4-landen. De betrokken Spitzenkandidaten en hun regeringen, dat wil zeggen die van Duitsland en Nederland, gingen ervan uit dat de V4 geen blokkerende minderheid in de Europese Raad kon vormen. Hiervoor zijn er ten minste vier landen nodig die tegelijkertijd 35 percent van de totale bevolking van de EU vertegenwoordigen. De V4 kreeg echter steun van Italië dat een anti-Europese koers is gaan varen. Met Italië en andere Midden- en Oost-Europese landen aan boord (Oostenrijk, Kroatië, Roemenië, en Bulgarije) was er wel een blokkerende minderheid. Deze situatie was voor de Franse president Macron het juiste moment om de Duitse hegemonie in Brussel te breken door een coalitie te smeden met de V4. Met de V4, die hij juist voor de verkiezingen en vooral in de persoon van de Hongaarse premier Viktor Orbán fel bestreden had. Het monsterverbond tussen Macron en Orbán was een feit.

Europees leger

De Franse president Macron en de Hongaarse premier Orbán, die als onderhandelaar namens de V4 optrad, werden het al snel eens. Zo ontstond er van een blokkerende minderheid een meerderheid in de Raad die haar wil kon opleggen. De Spitzenkandidaten werden van de lijst afgevoerd en de V4 mocht hun eigen kandidaat naar voren schuiven die ook de steun van Frankrijk en andere West-Europese landen had. Zo kwam de Duitse minister van Defensie Ursula von der Leyen in beeld. Von der Leyen zegde toe in een frisse start de breuklijnen met de Midden- en Oost-Europese landen maar ook die met de financieel zwakke Zuid-Europese landen te repareren. De Franse president Macron kon met Von der Leyen leven omdat zij als minister van Defensie van Duitsland net als Macron aangegeven heeft een begin te willen maken met een Europees leger, hoewel het onduidelijk is wat dat precies zal inhouden. Het zal hierbij waarschijnlijk gaan om het slagvaardiger maken van de Europese defensie en niet om een geïntegreerd commando, zoals oud-Commandant der Strijdkrachten Dick Berlijn in een recent interview het realistisch vertolkte.[1] President Macron haalde nog twee Europese topfuncties binnen. De voormalige Belgische premier Charles Michel, die alom gezien wordt als een vertrouweling van de Franse president, wordt voorzitter van de Europese Raad; en de IMF-topvrouw, de Franse politica Christine Lagarde, wordt voorzitter van de Europese Centrale Bank, waardoor Frankrijk dat de criteria van de eurozone stelselmatig schendt, invloed blijft houden op het Europese monetaire beleid.

Een lesje Europese politiek

De belangrijkste verliezers van de Europese baantjescarrousel waren bondskanselier Merkel, Spitzenkandidaat Timmermans en ons land. Merkel is door deze machtsverschuivingen enigszins naar de periferie van de Europese politiek gedrongen. Het tijdperk Merkel is daarmee definitief ten einde. Von der Leyen is weliswaar partijgenoot en haar minister van Defensie maar gold niet als een vertrouweling in Berlijn en zal in Brussel zelfstandig proberen te opereren. Velen in ons land hebben tot het laatste moment vurig geloofd dat de kandidatuur van Frans Timmermans voor de hoogste post in Europa een serieuze optie was. Had men echter goed naar de politieke meningen in de V4-landen geluisterd en de politieke manoeuvres van president Macron gevolgd, dan had men kunnen weten dat het er vanaf het begin niet ingezeten heeft. In de afgelopen tien jaar was het voldoende om in het kielzog van de belangrijkste politicus van Europa, de Duitse bondskanselier, mee te liften. Dat werkt niet meer. Het Europese politieke palet is gefragmentariseerd, complex en onoverzichtelijk. Een actief meersporenbeleid is noodzakelijk waarbij er *Realpolitik* wordt bedreven en minder ideologisch gepolariseerd wordt in Europa. Over gevoelige onderwerpen als de rechtsstaat in Europa dient men zich voorzichtiger en minder luidruchtig te uiten, zoals Geert Corstens, de voormalige voorzitter van de Hoge Raad op een hoorzitting van de Vaste Kamercommissie voor Europese Zaken op 14 februari van dit jaar over dat onderwerp naar voren bracht. Worden deze lessen niet serieus genomen, dan liggen er voor ons land voorlopig geen Europese topfuncties meer in het verschiet.

Eindnoot

[1] De Volkskrant, 20 augustus 2019.

Velen in ons land hebben tot het laatste moment vurig geloofd in de kandidatuur van Frans Timmermans. Foto: Wikimedia Commons, European Parliament

Macron smeedde een monsterverbond met de V4. Foto: European Council

Von der Leyen heeft net als Macron aangegeven een begin te willen maken met een Europees leger

Met de benoeming van Christine Lagarde bij de Europese Centrale Bank haalde Macron een topfunctie binnen. Op de foto Lagarde met Juncker. Foto: EU